

KEREKES ANDRÁS

„Sötétben minden tehén fekete” – A „Bäke” harccsoport kísérlete Rzsavec elfoglalására, 1943. július 12-én**„When candles are away, all cats are grey” – The Battlegroup Bäke’s attempt to occupy Rshavets, 12th July, 1943.****Absztrakt**

Mielőtt 1943-ban végleg fordulat állt volna be a keleti hadszíntéren a németek a kurszki páncéloscsatában megpróbálták visszaszerezni az előző télen elvesztett hadászati kezdeményezést. Saját támadásukat páncéloshadosztályaik tömeges bevetésére alapozták. A szovjetek azonban minden korábbit felülmúló, páncélelhárításra alapuló védelmük lassította, vagy éppen megakadályozta ellenségüket még közelebbi feladataik végrehajtásában is. Egy ilyen helyzetben az egyéni kezdeményezés és bátorság lehet a megoldás, különösen, amikor a siker borotva-élen táncol.

Abstract

Before the soviets finally seized the initiative on the eastern front, in 1943 the Germans once more tried to make a final decision. Their attack based on the mass deployment of the armoured division. The established soviet defence, which was exceeded the size of the previous ones, successfully slowed or even stopped the German attempts. In such situation, when the success is on the razor’s edge, the individual courage and initiative could be the solution.

Az európai keleti hadszíntéren 1943 márciusában Erich von Manstein tábornagy harkovi ellentámadása következtében a németeknek sikerült visszaszerezni a sztálingrádi csata után elvesztett hadászati kezdeményezést. A németek azonban nem tudták maradéktalanul végrehajtani Manstein tervét, és nem sikerült Kurszk térségében megsemmisíteni Rokosszovszkij vezérezredes szovjet erőit. Kurszknál így egy jelentős arcvonal kiszögellés keletkezett, mely hamarosan mindkét hadviselő fél terveinek középpontjába került.¹ A tavaszi saras periódus miatt beállt hadműveleti szünetben lázas felkészülés és élénk viták zajlottak mindkét oldalon.

¹ Szabó Péter – Számvéber Norbert: A keleti hadszíntér és Magyarország 1943-1945. 2009. 7. o.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2015. VIII. évfolyam 2. szám

A németek terve az volt, hogy a Közép Hadseregcsoport megerősített 9. hadseregének, valamint a Dél Hadseregcsoport 4. páncélos-hadseregének és Kempf-seregcsoportjának egyidejű támadásával áttörik a szovjet védelmet Orjólnál és Belgorodnál, majd Kurszk városánál bezárják a katlanba zárt szovjet erőket megsemmisítik. A német katonai vezetés egy része igyekezett volna mihamarabb döntésre jutni a keleti hadszíntéren, s ennek kulcsát a kurszki kiszögellésben látták, ám ehhez legkésőbb április-májusban meg kellett indítani a támadást, mielőtt a szovjetek ki tudják építeni védelmüket.² A kijelölt csapatokat feltöltése és pihentetése sok időt igényelt. Ráadásul Hitler még várt az új fegyverek beérkezésére, melyektől a sikert remélte. Ahogy telt az idő, úgy csökkent a megindítandó „Zitadelle” hadművelet esélye a sikerre.

A szovjet katonai vezetőknek nehezen, de április elején sikerült meggyőzni Sztálint arról, hogy ne erőltessék tovább a támadást kimerült csapataikkal, hanem egészítsék ki erőiket, menjek át védelembe, így végeztesék el a németeket, majd a kellő időben megindított ellentámadással elsöpörhetik ellenségüket. Sztálin a javaslatot elfogadta. Dacára minden német rejtésnek, brit segítséggel a szovjetek időben értesültek a németek tervének minden apró részletéről, tehát tisztában voltak annak irányával is. Így a mélyen lépcsőzött, páncéllelhárításra épülő védelmüket súllyal a legfontosabb irányokba képezheték. A német támadást a Központi és Voronyezsi Frontnak kellett megállítania, tartalékban a Sztjeppi Katonai Körzet (július 9-től Sztjeppi Front) állt. A Vörös Hadsereg június elejére sikeresen feltöltötte a korábbi harcokban kimerült csapatait és a védelmi előkészületeket is befejezte.

Az erőviszonyok egyáltalán nem a támadóknak kedveztek. A német szárazföldi haderő összesen mintegy 518 ezer harcoló katonája, 2 465 bevethető páncélosa 7 417 lövege és aknavetője, és 1 372 repülőgépe készült támadásra, szemben a szovjetek a kurszki ívben védő – arcvonal-közeli tartalékokkal együtt – 1 millió 910 ezer katonájával 4 938 üzemképes páncélosával, 31 ezer 415 lövegével és aknavetőjével, illetve mintegy 3 648 repülőgéppel.³

A kurszki páncéloscsata július 5-én vette kezdetét. Model vezérezredes 9. hadserege a kiszögellés északi szakaszán. A kezdetektől fogva nehezen indult német támadás gyorsan elakadt, július 11-re pedig végleg kifulladt, ráadásul másnap kezdetét vette a szovjet „Kutuzov” hadművelet a német 2. páncélos-hadsereg ellen, így esély sem volt folytatni a támadást az északi szakaszon. Model mindössze 16 km mélységben tudott betörni a Központi Front védelmébe.

A kurszki ív déli szakaszán a 4. páncélos-hadsereg támadása jól indult, az első nap végére áttörték az első szovjet védelmi vonalat. A lassan, de biztosan teret nyerő német támadás jelentős fenyegetést jelentett a Pszjol folyótól délre. Vatutyin hadseregtábornok ezért igyekezett minden elérhető tartalékot a fenyegetett Pszjol-Prohorovka arcvonalra, valamint a III. páncélos-hadtesttel szemben koncentrálni. Az 1. harcocsihadtest, a 2. gárda- és 2. harcocsihadtest bevetésével július 10-re sikerült a XXXVIII.

² Newton, Steven H. (szerk.): Kursk, the german view. h. n. 2002. 11. o.

³ Szabó - Számvéber, 2009. 9. és 11. o.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2015. VIII. évfolyam 2. szám

páncéloshadtest támadását Obojanyánál, a II. SS-páncéloshadtestet pedig a Pszjol folyónál lefékezni, megállítani azonban nem, ráadásul a németek még hídfőt is foglaltak a folyón. Ezzel közel kerültek ahhoz, hogy a teljes szovjet védelmet áttörjék és kijussanak a páncélosok bevetésére alkalmas mélységbe. Ennek következtében pedig könnyen összeomlott volna a szovjet védelem a déli arcvonalszakaszon. Július 11-re erősítésként beérkezett az 5. gárda-harcoksihadserég Prohorovkához, hogy másnap megtámadja a szintén támadásra készülő II. SS-páncéloshadtestet.

A III. PÁNCÉLOSHADTEST KEDVEZŐ HELYZETBE KERÜL

A főcsapást végrehajtó 4. páncéloshadsereg jobbszárnyát a Kempf-seregcsoport III. páncéloshadtestének kellett fedeznie, miközben belgorodi hídfőből megindulva a szovjet védelmen áttörése után Szkorodnoje általános irányba támadva megsemmisíti az ellenség tartalékait. Breith páncélos tábornok hadteste ehhez rendelkezett a 6., 7., 19. páncélos-, 168. gyaloghadosztállyal, valamint számos hadtestközvetlen megerősítő erővel, köztük a 228. rohamlővegosztállyal, a Tiger E nehéz harcokcsikkal felszerelt 503. nehézpáncélososztállyal.

A seregcsoport alárendeltségébe⁴ összesen 21 gránátos- és páncélgránátos-zászlóalj (melyből kettő páncélozott) – 108 ezer katona,⁵ 1 073 tüzérségi löveg és aknavető, valamint három vegyes légvédelmi tüzérezred tartozott.⁶ A páncéloshadosztályokban, a hadtestközvetlen alakulatokkal együtt összesen 386 harcokcsi és rohamlőveg, 12 önjáró tarack, továbbá 32 önjáró páncéltörő ágyú volt.⁷

Belgorod körzetéből július 5-én pár perces tüzérségi előkészítés után indult meg a III. páncéloshadtest támadása. A hadtest arcvonalának jobbszárnyán a 7. páncéloshadosztály sikeresen betört a szovjet védelembe. Ezután a főcsapást végrehajtó 6. páncéloshadosztályt is ide csoportosították át. Breith páncélos tábornok július 8-án észak felé fordította hadtestét, mert a szovjet 7. gárdahadsereg védelmét csak értelmetlenül súlyos veszteségek árán tudták volna áttörni a németek. Július 10-re a 4. páncéloshadsereg jobbszárnya folytathatta támadását, mely annak volt köszönhető, hogy a III. páncéloshadtest egy erőteljes támadása visszaszorította a szovjet 69. hadsereget északi irányba. A támadás kezdete óta a Kempf-seregcsoporttal szemben álló erők és a hadművelet alatt átcsoportosított kötelékek közül a németek július 10-ig kettőt szétverték, háromnak súlyos veszteséget okoztak, egynek pedig a harcértékét jelentősen csökkentették. A harcok alatt beazonosított három harcokcsiezred és két harcokcsidandár állományából 170 páncélost lőttek ki.⁸ Július

⁴ III. páncélos- és XI. hadtest, a tartalékban álló XXXII. hadtest nélkül.

⁵Élelmezési létszám; ebből nagyjából 66 ezer fő volt harcoló ld. Frieser, Karl-Heinz (szerk.): Das Deutsche Reich und der Zweite Weltkrieg, Band 8. Deutsche Verlags-Anstalt, 2011. 100. o.

⁶ Zetterling, Niklas – Frankson, Anders: Kursk, 1943. A statistical analysis. h.n. 2000. 18. és 19. o.

⁷ Zetterling – Frankson 2000. 30-31. o., 46. o., 218. o. és 221. o.

⁸ Mehner, Kurt: Die geheimen Tagesberichte der deutschen Wehrmachtführung im zweiten Weltkrieg 1939-1945. Band 7. Osnabrück 1988. Tagesmeldung vom 10. Juli 1943. 110. o.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2015. VIII. évfolyam 2. szám

11-én,⁹ három órás tüzérségi előkészítést követően a hadtest erői kitortek Melihovó körzetéből. A 6. páncélososztály 12 km-t haladt, miközben átszakította a szovjet 92. gárda- és 305. lövészhadosztály védelmét, mely mögött már nem volt jelentősebb tartalék vagy állásrendszer. A szétvert szovjet kötelékek Rzsavec és Alekszandrovka felé vonultak vissza. Mostanra a legfontosabb kérdés a németek számára az volt, hogy Breith páncélos tábornok páncélosai időben kijutnak-e Prohorovka körzetébe, hogy támogassák a II. SS-páncélos hadtestet?¹⁰

A „BÄKE” HARCCSOPORT ÚTJA RZSAVECBE ÉS A TELEPÜLÉS ELFOGLALÁSA

Breith előtt ott volt a lehetőség, hogy végrehajtsa a II. SS-páncélos hadtesttel való egyesülést. A hadtest az éjszaka folyamán parancsot kapott, hogy a támadást északkeleti irányba folytassa, és vegyen részt a szovjet 69. hadsereg bekerítésében és megsemmisítésében. A 11. páncélosezred és az 503. nehézpáncélos-osztály az elmúlt napok veszteségterhes harcai következtében július 11-én már csak 23-23 páncélossal rendelkezett.¹¹ Hogy mihamarabb és hatékonyan végrehajtsa feladatát, Breith utasította a 6. páncélososztályt, hogy folytassa a támadást az éj leple alatt Rzsavec ellen, mely 20 km-re feküdt a prohorovkai harctértől. Egy ilyen harcászati meglepésre épülő támadás csekély saját veszteséggel járna, ellensúlyozni lehetne a szovjetek mennyiségi fölényét, végre lehetne hajtani az átkelést Rzsavecnél az Északi-Donyecen, majd egyesülni a II. SS-páncélos hadtesttel.

Von Oppeln-Bronikowski ezredesnek, a 11. páncélosezred parancsnokának kétségei voltak a támadást illetően. A lovagló tudása miatt katonái által csak „Texas Franz”-nak becézett, civilben fogorvos dr. Franz Bäke őrnagy, a 11/II. páncélososztály parancsnoka sikeresen meggyőzte felettesét. Von Oppeln-Bronikowski kiadta a parancsot, a harccsoport elemei készülődni kezdtek. Hogy még jobb legyen a meglepés, a menetoszlop élére két zsákmányolt T-34 harckocsit állítottak. A harckocsikra új gazdáik ugyan jól láthatóan felfestették a német harcászati azonosítókat, azonban az sötétben nem volt kivehető, a páncélos körvonala viszont igen. A két T-34 mögött a 11/7. páncélos- (Reutemann főhadnagy) és 114/7. páncélgránátos-század (Neckenauer százados) haladt. A páncélgránátosok felkapaszkodtak a harckocsikra. Megközelítőleg hét harckocsi, ugyanannyi lövészpáncélos és három utász-lövészpáncélos. Az élcsapatot Huchtmann hadnagy vezette.¹² Mögöttük következett a 11/8. páncélosszázad (Spiekermann főhadnagy) és az osztálytörzs, majd Römbke hadnagy 114/II. páncélgránátos-zászlóalja. A sort a Tiger E nehéz harckocsik zárták.¹³ A harccsoport rádiócsendet rendelt el, tilos volt tüzet nyitni és beszélgetni. Egyedül a dohányzást engedték meg a katonáknak – szovjet szokás szerint. A csoportnak végig

⁹ A III. páncélos hadtest állományába ekkor 116 bevethető harckocsi tartozott. A rohamlövegekről nincs adat.

¹⁰ Szabó – Számvéber, 2009. 14. o.

¹¹ Zetterling – Frankson, 2000. 102-103. és 188-189. o.

¹² Schadewitz Michael: Panzerregiment 11/Panzerabteilung 65. 1937-1945. Panzerersatz- und Ausbildungsabteilung 11. 1939-1945. Lünen, 1987. 404. o.

¹³ Jentz, Thomas L.: Die Deutsche Panzertruppe 1943-45. h.n. 1996. 90. o.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2015. VIII. évfolyam 2. szám

nyugodtan kellett viselkednie, így elkerülhették, hogy a szovjetek felfigyeljenek rájuk. Az oszlop július 11-én éjfél körül útnak indult Rzsavec felé.

A Bäke őrnagy által vezetett éjszakai támadás felhős időben indult, a Hold fénye sem segítette a szovjeteket. Bäke az élen haladó páncélosok, páncélgránátosok és utászok mögött volt közvetlenül. A német oszlop kíséret módjára haladt el a kiépített és álcázott szovjet állások, vonuló oszlopok és harckocsik mellett, még egy szovjet lövészgyalogságból álló menetoszlopot is megelőztek észrevétlenül. A németek sikeresen belopakodtak a szovjet 107. és 81. gárda-lövészhadosztályok védelmébe. Krjucsenkin altábornagy, a szovjet 69. hadsereg parancsnokának sietős átcsoportosítása okozta felbolydulás csak javította a németek észrevétlenségét. Hajnali 3 óra körül a harccsoport rövid pihenő után ellenállás nélkül átvonult Kurakovkán.

Nagyjából 10 km megtétele után a Franz Frank őrmester vezette élen haladó zászmány T-34 lerobbant és elzárta az utat. A német katonák a szovjetek jelenlétében voltak kénytelenek egy Pz IV harckocsi segítségével letolni az útról a mozdulatlan páncélost. Bár a művelet felkeltette az érdeklődésüket, a szovjeteknek továbbra sem tűnt fel, hogy az ellenség soraikba férközött, még akkor sem, mikor hangosan németül káromkodtak a harckocsizók.

Négy órás menet után ért az oszlop Rzsavecbe. Hajnali 4 óra tájban Huchtmann hadnagy élcsoportja behatolt a településbe keletről. A nagy létszámú őrség, mozgó konvojok és fogatolt járművek jelenlétének ellenére az élen haladó csoport észrevétlenül jutott át Rzsavecen, majd az északi Donyecen átfelülő híd felé vette az irányt.¹⁴ Huchtmann hadnagy hamarosan, megtörve a rádiócsendet Bäke őrnagyot hívta: „*Szovjet harckocsik! Mit csinálnak?*” „*Először három mély lélegzet, majd nyugodtan továbbhaladni a harckocsikat számolva?*” – válaszoltak Bäke. A harckocsizók hallották a mély lélegzeteket a mikrofonban, majd a számolást: összesen 22 ellenséges páncélos közeledett.¹⁵ A szovjet harckocsik karnyújtásnyira vonultak el a németek mellett. Bäke meglátása szerint a szovjetek idegesen viselkedtek, hiába tűnt el időközben a parancsnoki harckocsi és három utász-lövészpáncélos kivételével a kis harccsoport a faluban. Mielőtt megkönnyebbülhettek volna a németek hét T-34 visszafordult. Merész módon Bäke a parancsnoki Pz III harckocsijával az úton maradt, hogy elzárja azt, míg a harccsoport tovább vonul. A sötétben a hét T-34 ki kellett, hogy kerülje, miközben 20 m-re megközelítették a német parancsnokot, ráirányozva a harckocsiágyúkat.¹⁶ A parancsnoki harckocsi lövege hatástalan volt a szovjetek ellen,¹⁷ ezért Bäke bátor cselekedetre szánta rá magát: parancsörtisztjével Zobel hadnaggyal együtt mágneses tapadóaknákat ragadva mindkét kezükbe, megközelítették a T-34-eket. Mögöttük Dehen hadnagy utász-lövészpáncélosában várt arra, ha kell, azonnal tüzet nyisson. A négy ellenséges páncélosból hármat sikerült mágneses tapadóaknával megsemmisíteni. Bäke és parancsörtisztje visszarahantak a lövészpáncélosokhoz újabb

¹⁴ Jentz, 1996. 90. o.

¹⁵ Schadewitz 1987. 405. o.

¹⁶ Schadewitz 1987. 405. o.

¹⁷ A parancsnoki Pz III-ba csak egy makett-löveget szereltek, különben nem lett volna elég hely a harckocsi küzdőterében elhelyezett nagyteljesítményű rádió adó-vevőnek.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2015. VIII. évfolyam 2. szám

tapadóaknakért, hogy megsemmisítsék a megmaradt harckocsikat is, azonban ez nem sikerült, mert később kiderült, hogy a gyújtót nem erősítették a helyére. Egy előregördülő Pz IV végzett a megmaradt T-34-harckocsikkal, az utolsóval menekülés közben. Mindez másodpercek alatt zajlott le. Eközben elszabadult a pokol. A szovjetek világító rakétákat lőttek fel, majd a géppuskák is vadul tüzelni kezdtek. A német harccsoport legázolta a páncéltörő lövegek állásait, géppuskafészeket és aknavető állásokat. Súlyos közelharc alakult ki. A sietség ellenére a hidat nem sikerült épségben megszerezni, a szovjetek az összecsapás kezdetekor azonnal felrobbantották. A páncélgránátosok nem messze találtak egy kisebb gyaloghidat, majd az utászokkal és a támogató fegyverekkel azonnal átkeltek a folyón és sikeresen hídfőállást foglaltak a nyugati parton, ahol beásták magukat.¹⁸ Serjugin ezredes, a 89. gárda-lövészadosztály parancsnoka a heves tűzharcban elvesztette a fejét, és hadosztályának törzsét egyenesen a tűzharcba vonta.¹⁹ A káosz a németeket segítette, akik reggelre elfoglalták és megtisztították a települést. Bäke támadása teljes meglepetésként érte a településnél újraszerveződő 92. gárda-lövészadosztályt és 96. harckocsidandárt. Sok szovjet alakulat nem értesült a megváltozott helyzetről időben. Így történt, hogy a szovjet 331. harckocsizászlóalj hat T-34 harckocsija és egy páncéltörő ágyú kezelőszemélyzete épp Kiszelevóból, a német 19. páncélosadosztály elől vonult vissza Rzsavecbe, amikor a német harccsoportba botlottak. A kialakuló heves összecsapásban a 6. páncélosadosztály kilenc páncélozott járművét tették harcképtelenné a szovjetek.²⁰ A „Bäke” harccsoport összesen tíz T-34 és egy T-70 harckocsit semmisített meg, továbbá négy rakéta sorozatvetőt, számos páncéltörő ágyút, aknavetőt géppuskát és néhány vontatójárművet semmisítettek meg vagy zsákmányoltak a németek.²¹

Pirkadatkor von Hünersdorff vezérőrnagy a 6. páncélosadosztály parancsnoka a beérkező 114/I. páncélgránátos-zászlóaljat Oekel százados vezetésével a túlpartra küldte. A 114/I. és a 4/II. páncélgránátos-zászlóalj a balszárnyat fedezte. Rzsavec védelmét a 11/8. és 11/7. páncélosszázadok vették át. Hajnali 3 órára sikerült kiépíteni a hídfőt.

ELSZALASZTOTT LEHETŐSÉG

Vatutyin azonnal felismerte a veszélyt. A rzsaveci hídfő elfoglalása pánikot okozott a Sztjeppi Front parancsnokságánál. Breith nehéz helyzetbe hozta a szovjet parancsnokságokat.²² A Krivcovó-Sholokovó-Rzsavec vonalon már nem volt összefüggő a védelem. Ebben a helyzetben a III. páncélosadtest a 2. gárda-harckocsihadtest hátát fenyegette és oldalba támadhatta az 5. gárda-harckocsihadtestet, miközben utóbbi teljes erejével a II. SS-páncélosadtest ellen harcolt Prohorovkánál. Július 12-én 5 órakor Vatutyin utasította Rotmisztróv altábornagyot, hogy K. G. Trufanov vezérőrnagy parancsnoksága alatt egy

¹⁸ Nipe, 2012. 46. o.

¹⁹ Zamulin, 2011. 407. o.

²⁰ Zamulin, 2011. 407. o.

²¹ Jentz, 1996. 90.o. és Schadewitz, 1987. 403. o.

²² Zamulin, 2011. 408.o.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2015. VIII. évfolyam 2. szám

gépesített csoportot²³ küldjön Rzsavechez, és semmisítsék meg a III. páncéloshadtestet.²⁴ Este 18 órakor a csoport megtámadta a III. páncéloshadtestet egy időben Rindinkánál és a 222.1 magaslatnál, Avdejevkatól délre.²⁵ A szovjetek a heves és jelentős veszteségekkel járó találkozókörzetben sikeresen tartották fel Breith erőit, így nem sikerült a III. páncéloshadtestnek időben kijutnia a prohorovkai harctérre. Tovább hátráltatta a 6. páncélos hadosztályt, hogy július 13-án reggel a Luftwaffe tévedésből Rzsavacet bombázta, melynek következtében a seregest több tisztje, köztük Hünersdorf, Oppeln-Bronikowski és Bäke is megsebesült, többen pedig életüket veszítették.

A következő napokban a németek tovább bővítették a betörést: július 14-én a 6. és 7. páncélos hadosztály elfoglalta a kulcsfontosságú Alexandrovkát²⁶ majd másnap sikeresen egyesült a II. SS-páncélos és III. páncélos hadtest Maloje Jablonovótól északnyugatra,²⁷ bekerítéssel fenyegetve a szovjet 69. hadsereg öt hadosztályát. A szovjet erők zömének az utolsó pillanatban „szükségtelen veszteségek nélkül” sikerült kimenekülnie a bezáródó katlanból.²⁸ A 69. hadsereg arcvonala másnapra megszilárdult. A „Zitadelle” hadműveletet Hitler parancsára leállították. A német vezér figyelmét ekkor már elvonta az angolszász szövetségesek szicíliai partraszállása, a német 2. páncélos hadsereg elleni szovjet támadás, valamint Izjumnál és a Miusz folyó mentén felderített támadási előkészületek. Hiába érvelt von Manstein azzal, hogy e kedvező helyzetben esély lenne végrehajtani a hadművelet céljainak felét, s kérte a tartalékban tartott XXIV. páncélos hadtest bevetését, ezt megtagadták tőle. A németek nem tudták kihasználni azt a sikert, melyhez a 6. páncélos hadosztály harccsoportja is nagyban hozzájárult.

Bäke személyes bátorságáért és a kurszki csatában nyújtott teljesítményéért 1943. augusztus 1-jén Lovagkeresztjéhez megkapta a Tölgyfalomb ékítményt is. Továbbra is a 11. páncélos ezred élén maradt, hivatalos kinevezése 1943. november 1-jén történt, amikor alezredessé léptették elő.²⁹ Az általa vezetett haditett kiemelkedő helyet foglalt el a hadosztály történetében. Bäke a háború során még számos alkalommal tüntette ki magát.

Kulcsszavak: Bäke, Breith, Prohorovka, Rzsavec

²³ A Trufanov csoport a 11. és 12. gépesített- és 26. harcokcsidandárból, az 1. önálló gárda motorke-rekmpáros ezredből, az 53. gárda harcokcsidandárból, a 689. páncéltörő- és 678. tábori tüzérezredből, valamint a 92. gárda- és 375. lövészadosztály egy-egy lövészezredéből tevődött össze. A csoport állományába 157 harcokcsi, 15 páncélgépkocsi, 21 közepes légvédelmi löveg és 28 45 mm-es és 76,2 mm-es löveg tartozott. Alkalmazása, vezetése és összetétele hasonlóságot mutat a német harccsoportokéval.

²⁴ The battle for Kursk 1943. The Soviet General Staff Study (ford.: Glantz, David M. és Orenstein, Harold S.) London, 1999. 104. o.

²⁵ The battle for Kursk 1943. 1999. 104. o.

²⁶ Tagesberichte, 1988. Tagesmeldung vom 14. Juli 1943. 126. o.

²⁷ Tagesberichte, 1988. Tagesmeldung vom 15. Juli 1943. 130. o.

²⁸ Zamulin, 2011. 508.o.

²⁹ Williamson, Gordon: Knight's Cross Oak Leaves and Swords Recipients 1941-45. Oxford, 2005. 24. o. Emellett Bäke zubbonya jobb ujján, a felkaron viselte azt a három felvarrót, melyet a T-34-ek kézi páncélromboló eszközzel történő megsemmisítéséért érdemelt ki.

Keywords: Bäke, Breith, Prokhorovka, Rshavets

FORRÁSJEGYZÉK

1. Frieser, Karl-Heinz (szerk.): Das Deutsche Reich und der Zweite Weltkrieg, Band 8. München, 2011.
2. Jentz, Thomas L.: Die Deutsche Panzertruppe 1943-45. h.n. 1996.
3. Mehner, Kurt: Die geheimen Tagesberichte der deutschen Wehrmachtführung im zweiten Weltkrieg 1939-1945. Band 7. Osnabrück 1988.
4. Newton, Steven H. (szerk.): Kursk – The German view; h.n. 2002.
5. Nipe, Georg M.: Decision in the Ukraine, Mechanicsburg, 2012.
6. Schadewitz, Michael: Panzerregiment 11/Panzerabteilung 65. 1937-1945. Panzerersatz- und Ausbildungsabteilung 11. 1939-1945. Lünen, 1987.
7. Szabó Péter – Számvéber Norbert: A keleti hadszíntér és Magyarország 1943-45. Budapest, 2009.
8. The Battle for Kursk 1943. The Soviet General Staff Study (ford.: Glantz, David M. és Orenstein, Harold S.) London, 1999.
9. Williamson, Gordon: Knight's Cross Oak Leaves and Swords Recipients 1941-45. Oxford, 2005.
10. Zamulin, Valeriy: Demolishing the Myth; Solihull 2012.
11. Zetterling, Niklas – Frankson, Anders: Kursk, 1943. A statistical analysis. h.n. 2000.